

Olje- og Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Vår ref: OI Dato: 10.08.2017

Høring - EU-kommisjonens forslag til forordning om balansering av kraftsystemet (Electricity Balancing)

Vi viser til departementets ønske om innspill til det videre arbeidet med forslaget til forordning. Norsk Industri representerer bedrifter som er landets største forbrukere av elektrisk kraft og aktive brukere av og tjenesteytere i balansemarkedet. Vi er derfor takknemlige for anledningen til å gi innspill.

Hva betyr forordningen for norske industribedrifter

EU-kommisjonens forslag til forordning om balansering av kraftsystemet (Electricity Balancing – EB) vil bety at det norske og nordiske balansemarkedet må tilpasses for å kunne utveksle balansetjenester med andre områder i Europa, på nye markedsplattformer utviklet i fellesskap med andre TSOer. Endringer i balansemarkedet påvirker industrien av flere grunner.

Norske industribedrifter deltar i balansemarkedet på lik linje med kraftprodusenter. Industribedrifters evne til å stenge ned produksjon (senke kraftforbruket) på kort varsel er en verdifull balansetjeneste.

Mer integrering med Europa vil føre til høyere priser i de nordiske balansemarkedene. I tillegg pålegger forordningen TSOer, avhjulpet av nasjonale regulatorer og europeiske institusjoner, å utvikle og implementere «nye» nasjonale og regionale balansemarked med nye regler, metodologier og prinsipper. Dette vil medføre økte kostnader for Statnett, som i sin tur vil overføres til forbrukere. I henhold til artikkel 23 må også Statnett bidra til utviklingen av europeiske plattformer, derav både markeds plass og –systemer.

Markedet blir annerledes og styrt av prinsipper som i noen tilfeller vil være ukjent for norske aktører. Blant annet er det ukjent hvilken rolle industriens balanseprodukter vil ha på fremtidens marked. Norden må implementere standardprodukter utviklet for mest mulig handel på tvers av landegrensener og muligheten for lokale produkter tilpasset lokale behov og fleksibilitetspotensiale blir mer begrenset. Et felles-europeisk balansemarked vil utvikles gjennom et krevende samspill mellom mange forskjellige TSOer, overstyrt av ACER og ENTSO-E. ACER vil således få stor innflytelse over hva slags løsninger som må implementeres i Norden, særlig i de tilfeller de nordiske TSOene ikke blir enige. I utformingen av et regionalt system er det derfor helt avgjørende med en god dialog og konsensus med de andre nordiske landene for å ivareta de gode egenskapene ved det norske og nordiske balansemarkedet. Vi oppfordrer Statnett til å ta en sterk rolle i det nordiske samarbeidet, til å gjøre tilgjengelig all relevant informasjon så tidlig som mulig og til å hyppig invitere til innspill fra berørte parter i Norge og Norden.

Norsk Industris generelle innspill til forordningen

EB-forordningen er allerede vedtatt og skal implementeres i Norge. I henhold til Statnetts fremdriftsplan forventes forordningen å tre i kraft første kvartal 2018 og implementeres i sin helhet fire år senere. I løpet av denne perioden skal NVE,

andre TSOer og andre europeiske instanser godkjenne Statnetts foreslåtte rammeverk for balanseringsmarkedet, med og uten tilpasninger.

EB-forordningen inneholder regler og føringer for hvordan alle medlemslands balansemarkeder skal se ut. Statnett og OED har imidlertid en viss selvbestemmelsesrett på hvordan markedet skal forvaltes. Norsk Industris innspill til OED er følgelig å anse som prinsipielle betraktninger vi mener bør legges til grunn ved implementering av EB-forordningen. Disse tar sikte på å ivareta den velfungerende norske balansemarkedsmodellen så godt som mulig.

Grenseflaten mellom EB-forordningen og foreslått el-markedsdirektiv, publisert som del av den såkalte «Vinterpakken» i november 2016, er flytende. Mens EB-forordningen er vedtatt så ligger det foreslåtte el-markedsdirektivet fortsatt til behandling. Vi anmoder Statnett og OED om å, sammen med andre nordiske aktører hvis mulig, arbeide for å få implementert tekst fra EB-forordningen inn i direktivforslaget der dette er hensiktsmessig.

Vår overordnede tolkning er at EU ønsker et europeisk balansemarked som ligner mer på det nordiske enn hva tilfellet er i dag, og EB-forordningen inneholder flere prinsipielle føringer som etter vårt syn er fornuftige. Et bedre og mer velfungerende balansemarked vil gi lavere energikostnader til forbrukere, sørge for bedre nettutnyttelse og åpne for flere tilbydere av fleksibilitet. De prinsipper vi ønsker å fremheve som positive kan sammenfattes følgende:

- *Markedsstyrt balansemarked;* forordningen tar tydelig til orde for at priser på balansetjenester skal fastsettes i et marked etter marginalprisingsprinsippet. Dette vil gi tilbydere av balansetjenester insentiv til å levere relevante og kostnadseffektive tjenester.
- *Ikke-diskriminerende;* EB-forordningen tar til orde for at alle tilbydere av balanse- og fleksibilitetstjenester, inkludert overføringskapasitet, skal gis lik adgang til markedet. Dette sikrer bred deltakelse og forsterker likviditeten. Forordningen støtter prinsippet om at alle produsenter bør ha balanseansvar.
- *Forbrukerfleksibilitet;* forordningens innledning understreker at såkalte «demand response-aggregators» skal sidestilles med andre tilbydere av balansetjenester, og forordningens artikkel 18 tydeliggjør forbrukeres rett til å tilby balansetjenester. Artikkel 25.6 sier at utforming av standardprodukter i balansemarkedet skal legge til rette for deltakelse fra forbrukssiden. Det er viktig at antall standardprodukter og design tilpasses industriens muligheter for å sikre at verdifull fleksibilitet blir tilgjengelig. Nasjonale tilpasninger (tilleggsprodukter etc) må være mulig for å ivareta forsyningssikkerhet på samfunnsøkonomisk fornuftig måte for nasjonen/regionen.
- *Involvering;* forordningens artikkel 10 legger sterke føringer for involvering av berørte parter, og understreker at berørte parter skal konsulteres angående utkast til utforming av balansemarked.

Forordningen innebærer like fullt at et omfattende system skal implementeres. Flere regler og vilkår vil være nye og ukjente i nordisk sammenheng, og nasjonal implementering av forordningen vil ikke skje uten vesentlig deltakelse fra andre land og fra overnasjonale organ. Norsk Industri erkjenner at Statnetts rolle i denne implementeringen blir uhyre viktig.

Norsk Industris **spesifikke** innspill til forordningen

Statnetts rolle i det nordiske TSO-samarbeidet

Det norske balansemarkedet, og Statnetts tilhørende rolle og ansvar, blir med nettverkskodene mer formelt innlemmet i det nordiske systemet. Statnett vil få

flere krav om tett samarbeid med de andre nordiske TSOene. På den regulatoriske siden vil samme krav gjelde for NVE. EB-forordningen gir i artikkel 5 i tillegg føringer for hvilke vilkår, betingelser og metodologier som kan utformes nasjonalt, og hvilke som må utformes regionalt (for Norges del: Norden) og overnasjonalt (EU). Regionale forhold omfatter blant annet handel med balansetjenester, reservering av kapasitet til overføring av balansetjenester og regler for oppgjør. Norsk Industri anmoder Statnett om å bruke sin sterke rolle i det nordiske samarbeidet til å finne gode løsninger som fremmer nordisk homogenitet, og til å jobbe konstruktivt med de andre nordiske TSOene. En konsensus-drevet tilnærming med bred nordisk forankring vil også gi sterkere innflytelse på overnasjonale element.

Krevende tidsfrister

EB-forordningen legger opp til at alle TSOer, enten i hel-europeisk fellesskap, regionalt fellesskap eller alene, utarbeider en rekke detaljregelverk på kort tid – mange innen ett til to år av forordningens ikrafttredelse. Dette inkluderer metodologi for prissetting (artikkel 30), regler for allokering av overføringskapasitet til balansetjenester (artikler 40-42) og regler for oppgjør mellom TSOer (artikkel 50). Gitt at dette er krevende regelverk, og at konsensus mellom flere TSOer flere ganger må nås, muligens med innspill fra ACER, undrer vi om det er realistisk å gjennomføre alt innen fristen. Samtidig er vi bekymret for at korte tidsfrister på forholdsvis kompliserte regelverksutforminger vil gå på bekostning av involvering av berørte parter. Vi anmoder Statnett om å ikke la tidspress gå på bekostning av konsultasjoner med industribedrifter.

ACERs rolle og innflytelse

Forordningens artikkel 9 stiller krav til at ACER, i tett samarbeid med ENTSO-E, skal organisere regelmessige møter med berørte parter om implementering av forordningen. OED må klargjøre hvordan norsk representasjon på disse møtene eventuelt blir, hvilken innflytelse norske aktører kan forventes å få, og sikre at vi får gode rutiner for videreformidling av informasjon fra disse møtene.

I den tidligere nevnte Vinterpakken foreslås det at ACER får utvidet myndighet og flere oppgaver i saker som gjelder medlemsland. Dette vil blant annet gjelde innføring av nettverkskoder. Hva gjelder EB-forordningen så får ACER, i samspill med ENTSO-E, en overordnet regulatorisk myndighet på alle saker som omfatter alle TSOer (definert i artikkel 5-2), samt konsultasjonsrett på alle regulatoriske forhold der ulike TSOer ikke kommer til enighet og der regulatorer ønsker å innføre modifikasjoner jf. forordningens bestemmelser. All den tid NVE kun har deltakelsesrett men ikke stemmerett i ACER, er det grunnleggende nødvendig at NVE og Statnett spiller en tydelig rolle i sine regionale samarbeidsorgan, og at informasjon om ACERs og ENTSO-Es arbeid videreformidles til norske aktører.

Norsk Industri merker seg formuleringen i artikkel 4-4, som inneholder føringer for hvordan vedtak skal fattes ved mangel av enstemmighet for regioner som inneholder mer enn fem medlemsland. Enn så lenge består det nordiske samarbeidet av tre medlemsland pluss Norge. Vi er ikke kjent med hva som skjer dersom for eksempel de baltiske landene implementeres i det nordiske samarbeidet, noe vi vil ha behov for å vite. Vi merker oss også at EB-forordningen krever at situasjoner uten overenskomst skal løses med alminnelig istedenfor kvalifisert flertall, slik det var tidligere.

Fremtiden for industriens balanseprodukter og -tjenester

Vi er bekymret for hvilken tilgang industriens balansetjenester, hovedsakelig RKOM sesong, vil ha i markedet i fremtiden. EB-forordningens artikkel 25 gir

visse føringer for hva slags produkter som skal kunne tilbys, og tillater under visse vilkår at spesialprodukter tilbys: [...], *the TSO shall use only standard and, where justified, specific balancing energy products in order to maintain the system's balance in accordance with Article 127, Article 157 and Article 160 of Commission Regulation (EU) 2017/000 [SO]*. Standardproduktene må kunne utformes slik at industrien kan delta med sin fleksibilitet. Produktenes varighet, varslingstid og mulighet for hviletid etc må vurderes opp mot store forbruksgruppers potensiale. Vi har også merket oss forordningens artikkel 26 som gir relativt strenge retningslinjer for når spesifikke produkter skal kunne tilbys. Vi oppfordrer Statnett til å aktivt søke å tillate bruk av spesifikke produkter der disse anses som økonomisk og systemmessig hensiktsmessig.

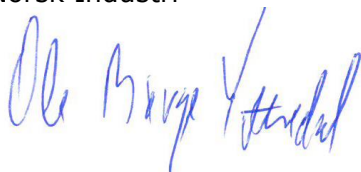
Når det gjelder reglene for å reservere kapasitet for å sikre tilstrekkelige balanseringstilbud tolker vi forordningen slik at Statnett fortsatt vil ha anledning til å opprettholde RKOM sesong dersom det vurderes som kostnadseffektivt, ref. artikkel 32-2 hvor det står at: "*...the procurement process shall be performed on a short-term basis to the extent possible and where economically efficient*". Forutsigbarhet og en viss sikkerhet i kompensasjonen er helt avgjørende for industriens deltakelse. Det blir helt feil dersom forbrukerfleksibilitet stenges ute fra markedet selv om det er et behov for dem. Vi har oppfattet at Statnett har hatt fokus på å få inn tilstrekkelig fleksibilitet i denne paragrafen. Dette må fortsatt ha høy prioritet fra Statnetts og norske myndigheters side.

En bekymring er imidlertid at formuleringen i Vinterpakkens el-markedsdirektiv er annerledes og innskrenkende: *The procurement of upward balancing capacity and downward balancing capacity shall be carried out separately. The contracting should be performed for not longer than one day before the provision of the balancing capacity and the contracting period shall have a maximum period of one day*. Vår tolkning er at el-markedsdirektivet legger langt sterkere føringer for anskaffelser, og ettersom dette direktivet overstyrer EB-forordningen så mener vi det er viktig at Statnett og OED jobber tett sammen med ENTSO-E for å få innført EB-forordningens formulering i el-markedsdirektivet. Vi er blitt informert om at Statnett har spilt inn dette til ENTSO-E, hvilket er positivt.

Allokering av kabelkapasitet og samfunnsøkonomi

EB-forordningen gir ulike retninger for allokering av kapasitet på utenlandskabler til balansetjenester. Vi antar at Statnett vil ta i bruk markedsbasert metode (artikkel 41) i første omgang, før man eventuelt bytter til "co-optimisation" når dette er mulig. Uansett hvilken metode som brukes så har vi tillit til at Statnetts allokeringspraksis baseres på samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Vi mener imidlertid at tilhørende analyser må gjøres tilgjengelig, og at disse analysene må inneholde vurderinger av lønnsomhet for energioverføring versus lønnsomhet for overføring av balansetjenester.

Med vennlig hilsen
Norsk Industri



Ole Børge Yttredal
Direktør